

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קפ

ערב שבת קודש
פרשת תרומה
ה' באדר התשע"ז

יוצא לאור עלידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ה' באדר ה'תשע"ז - י"ב באדר ה'תשע"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א	ה' באדר	הלי מעשר פרק ד-ו.	הלי מכירה פרק כד.	מ"ע קכז.
ש"ק	ו' באדר	פרק ז-ט.	פרק כה.	מ"ע קכז.
א'	ז' באדר	פרק י-יב.	פרק כו.	מ"ע קכז.
ב'	ח' באדר	פרק יג-יד. הלי מעשר שני ונטע רבעי.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק כז.	מ"ע קכז. קכח. מל"ית קנב.
ג'	ט' באדר	פרק כד.	פרק כח.	מל"ית קנ. קנא.
ד'	י' באדר	פרק ה-ז.	פרק כט.	מל"ית קמא. קמב. קמג.
ה'	י"א באדר	פרק ח-י.	פרק ל.	מ"ע קיט.
ו'	י"ב באדר	פרק יא. הלי בכורים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הלי זכיה ומתנה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קלא. קכה.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ה' באדר	4.08	4.55	5.16	6.14	8.58	11.53	12.23	5.39.5	6.04
ש"ק, ו' באדר	4.07	4.54	5.15	6.12	8.57	11.53	12.23	5.40.2	6.04
א', ז' באדר	4.05	4.52	5.14	6.11	8.57	11.53	12.23	5.41.0	6.05
ב', ח' באדר	4.04	4.51	5.12	6.10	8.56	11.52	12.22	5.41.7	6.06
ג', ט' באדר	4.03	4.50	5.11	6.09	8.55	11.52	12.22	5.42.5	6.07
ד', י' באדר	4.02	4.49	5.10	6.07	8.54	11.52	12.22	5.43.2	6.07
ה', י"א באדר	4.00	4.48	5.09	6.06	8.54	11.52	12.22	5.43.9	6.08
ו', י"ב באדר	3.59	4.46	5.08	6.05	8.53	11.51	12.21	5.44.7	6.09

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
תרומה	5:03	6:16	5:18	6:18	5:08	6:17	5:21	6:18
תצוה / זכור	5:08	6:21	5:23	6:23	5:14	6:22	5:26	6:23

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, 0793 ISSN 7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

"ועשו לי מקדש" – בכוחו של משה רבינו

חידושו של משה רבינו בהמשכת השכינה למטה בארץ בא לביטוי בהקמת המשכן באופן של קביעות – "בית קדושה" • בז' באדר, יום הולדתו והסתלקותו, מאירה ומתגלית העצמיות שלו, הקשורה עם עצמותו יתברך, כפי שמאירה ומתגלית בבית המקדש ובעולם כולו • זהו זמן מתאים ומסוגל להתחזק בכל מה שתוכנו "ועשו... ושכנתי בתוכם" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

חביבין⁶) הורידו למטה בארץ, וכפי שממשיך במאמר ש"עיקר גילוי אלוקות היה בבית המקדש, דכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

כלומר, ייחודו ומעלתו של משה רבינו לגבי כל שאר הצדיקים מתבטאת בהמשכת אלוקות למטה בארץ, על ידי עשיית המשכן, "ושכנתי, להשכין (היינו להמשיך) את השכינה למטה, שלכן, המשכן כולו נקרא על שמו – "משכן שעשה משה".

ועל פי זה מובן הקשר והשייכות של פרשת תרומה לשבעה באדר – כי: בשבעה באדר, יום הסתלקות משה רבינו, בו נעשה שלימות "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו"⁸, ובאופן ש"מתגלה ומאיר בכחינת גילוי מלמעלה למטה... ופועל ישועות בקרב הארץ"⁹ – מודגשת ומאירה בגילוי למטה, אפילו "בקרב הארץ", המקום הכי תחתון בארץ [דוגמת ארץ מצרים – עליה אמר משה רבינו¹⁰ "למען תדע כי אני

א. שבת פרשת תרומה (ברוב השנים) היא בסמיכות לשבעה באדר, יום ההולדת ויום ההסתלקות של משה רבינו¹.

בביאור הקשר ושייכות שבעה באדר לפרשת תרומה² – יש לומר בפשטות:

תוכן פרשת תרומה (הן כללות הפרשה והן הפרטים שבה) הוא – ציווי הקב"ה למשה על עשיית המשכן, "ויקחו לי תרומה גו' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"³.

ועניין זה שייך במיוחד למשה רבינו שיום ההילולא שלו (שלימות עבודתו) בשבעה באדר:

עניינו המיוחד של משה רבינו – מובן על פי דברי המדרש⁴ [שהובא ונתבאר במאמר⁵ שנתן כ"ק מו"ח אדמו"ר על מנת ללומדו ביום ההילולא שלו בפעם הראשונה, 'י שבט השי"ת] על פעולתם של שבעה הצדיקים, מאברהם עד משה, "אברהם זכה והוריד את השכינה מרקיע ז' לו', ויצחק מו' לה', עד כי משה שהוא השביעי (וכל השביעין

(6) ויק"ר פכ"ט, יא.
(7) רמב"ם ריש הל' ביהב"ח.
(8) אגה"ק ביאור לס' ז"ך.
(9) שם סכ"ח.
(10) וארא ח"ח.

(1) מגילה יג.ב. וש"נ.
(2) ראה של"ה חלק תושב"כ (רצו,א).
(3) פרשתנו כה.ב.ח.
(4) שהש"ר רפ"ה. וש"נ.
(5) ד"ה בבתי לגני השי"ת.

"ממלא שנותיהם כו' מיום ליום" גם בפועל ובגילוי. והעניין בזה – שגם העילוי של יום ההסתלקות (שלימות העבודה) בא מיום ההולדת, היינו שבו נשלם כל עניין הלידה כו', "היום מלאו ימי ושנותי", שכן, העילוי ביום ההסתלקות הוא ה"גילוי" וה"בפועל" של חידוש הלידה שהיה בהעלם ובכוח.

ומזה מובן בנוגע לעניינינו – שבשבעה באדר מודגשת ביותר כללות עבודתו של משה רבינו, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", לא רק מצד מעלת ההסתלקות (שלימות עבודתו בפועל), אלא גם מצד מעלת הלידה, שכן העילוי שבהסתלקות אינו אלא הגילוי והפועל של מעלת הלידה.

ג. ויש לומר, שהחילוק בין יום ההולדת ליום ההסתלקות, העלם וגילוי – בא לידי ביטוי בפועל בשבעה באדר:

בנוגע לנס פורים – איתא בגמרא¹⁹: "כיוון שנפל פור בחודש אדר, שמוח (המן) שמחה גדולה, אמר, נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד". וטעם הדבר ש"לא היה יודע שבשבעה באדר... נולד" – כי "מיתתו מפורש בקצת מתוך הכתובים שבז' באדר מת, כדאמרינן סוף פרק קמא דקידושין מדכתיב כו' (ויש להוסיף, שייחכן שנתפרסם הדבר בשעתו בין אומות העולם, שהרי בעת ההיא היו בני ישראל בערבות מואב, בסמיכות ממש לארץ נושבת, וניהלו משא ומתן עם תגרי אומות העולם, ולא עוד, אלא שמשה רבינו ביאר להם את התורה "בשבעים לשון"²⁰ של אומות העולם), אבל שנולד בז' באדר אינו מפורש, אלא מדרש חכמים הוא שם... וזה הדרש לא היה יודע המן"²¹.

ואולי יש לומר, שדרש זה נתגלה על-ידי "תלמיד ותיק" לאחרי זמנו של המן, או אפילו שנתגלה לפני זה, אבל עדיין לא היה ידוע ומפורסם לכל בני ישראל – שהרי דוחק לומר שהיה ידוע ומפורסם לכל בני ישראל שבשבעה באדר נולד משה, ואילו המן, שידע כמה הלכות בתורה²², לא

ה' בקרב הארץ" – "ערוות הארץ"¹¹], הנקודה העיקרית בעבודתו של משה רבינו – תוכן פרשת תרומה, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

ב. ויש להוסיף, שקשר פרשת תרומה (עיקר עבודתו של משה רבינו) לשבעה באדר הוא לא רק מצד הסתלקות משה רבינו, אלא גם מצד הולדתו בו ביום:

מלבד העילוי בזמן (יום) הולדת של צדיקים, כדאיתא בגמרא¹² בנוגע למעלת חודש זיו, "ירח שנולדו בו זיוני עולם" – ישנו עניין מיוחד בנוגע ליום הולדתו של משה רבינו, שקשור עם יום הסתלקותו, כדרשת חז"ל¹³ על הפסוק¹⁴ "בן מאה ועשרים שנה אנוכי היום" ("היום מלאו ימי ושנותי"¹⁵), "מלמד שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום כו'".

כלומר: בפנימיות העניינים, ישנו עניין זה אצל כל הצדיקים, אבל אף-על-פי-כן, בחיצוניות ובגילוי, ישנם כמה וכמה צדיקים שהסתלקותם לא היתה באותו יום שנולדו, כולל צדיקים שהיו נשמות חדשות, כמו רבינו הזקן¹⁶, שבנוגע אליהם לא שייך לומר שהסתלקותם ביום אחר מיום הלידה היא מפני ההמשך (וגלגול) מאדם שנולד ביום אחר [כמו רבי אלעזר בן עזריה, שבהיותו בן י"ח שנה אמר "הרי אני כבן שבעים שנה"¹⁷, וידוע¹⁸ הביאור בזה, שהיה גלגול שמואל הנביא, ובצירוף נ"ב שנות חיי שמואל, נעשה "כבן שבעים שנה"], ואף-על-פי-כן, הסתלקותם לא היתה ביום שנולדו, כפי שמצינו אצל רבינו הזקן; ובזה מודגשת מעלת יום הסתלקות משה רבינו – שאצלו היה עניין

11) ל' הכתוב – מקץ מב.ט. שם. יב. וראה קה"ר פ"א, ד. וראה גם אבות דר"נ ספ"א.

12) ר"ה י"א.

13) קידושין לח.א. וש"נ.

14) וילך לא.ב.

15) פרש"י עה"פ (מר"ה י"א.א. וש"נ).

16) סה"מ תש"ז עמ' 256. לקו"ד ח"ג תעה, א ואילך. סה"ש תש"ה עמ' 127 ואילך.

17) ברכות יב, סע"ב – במשנה.

18) ראה סי' האריז"ל בהגש"פ פיסקא "אמר ר' אליעזר". וראה הגש"פ שמחת הרגל (להחיד"א) שם. פה אחד (להחיד"א) על הגש"פ פיסקא "וישמע ה' את קולנו" (ד"ה והנה) – בשם האריז"ל.

19) מגילה יג.ב.

20) פרש"י דברים א.ה.

21) חדא"ג מהרש"א מגילה שם.

22) ראה מגילה יג, סע"ב. טז.א. ועוד.

”ועשו לי מקדש”) – בעומק יותר.
ובהקדמה:

חידושו של משה בהמשכת השכינה למטה בארץ²⁸ – התחיל כבר במתן-תורה, ”ויירד ה' על הר סיני”²⁹, ביטול הגזירה שעליונים לא יירדו לתחתונים³⁰ אלא, שעלידי הקמת המשכן נפעל בכך עניין של קביעות, באופן של בית – ”בית קדושה”³¹.

וימתק יותר – עליפי מה שכתב הרמב”ם³² שהציווי ”ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם” קאי (לא רק על משכן משה, אלא) גם על בית-המקדש (”מקדש דאיקרי משכן ומשכן דאקרי מקדש”³³), בית ראשון, בית שני, עד ל”בניין העתיד להבנות”, בית-המקדש השלישי, אשר בכללות עניין בית-המקדש מודגש ביותר עניין הקביעות – ”בית” ולא ”אוהל”³⁴.

ויש לומר, שבכל אחד מהם יש עילוי מיוחד: משכן – התחלת הציווי של ”ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם”, עלידי משה רבינו, ”משכן שעשה משה”.

בית ראשון – התחלת העילוי של ”בית”, דירת קבע, לגבי ”אוהל”, דירת עראי (אף שבכללות יותר, גם המשכן הוא ”בית קדושה”).

בית שני – אף שחסרו בו חמישה דברים³⁵, הרי נאמר בו³⁶ ”גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון”, ונוסף לזה, בבית שני היתוסף העילוי של ”חדשים”³⁷ בבית עצמו – בניין הורדוס, ”מי שלא ראה בניין הורדוס לא ראה בניין נאה מימיו”³⁸ (לא ראה בניין מפואר מעולם”³⁹), כלומר, מחד גיסא, אין זה בית בפני עצמו כי אם המשך של בית שני,

28 ראה סה”מ תרמ”ד עמ’ רכב. ד”ה באתי לגני תש”מ בתחלתו (סה”מ מלוקט ח”א עמ’ שעז).

29 יתרו יט.כ.

30 ראה תנחומא וארא טו. שמו”ר פ”ב, ג. ועוד.

31 פרש”י פרשתנו כה, ח.

32 ריש הל’ ביהב”ח.

33 עירובין ב, סע”א.

34 ראה שהש”ר פ”א, טז (ג). וראה לקו”ש ח”ו עמ’ 17, ועוד.

35 יומא כא.ב. ירושלמי תענית פ”ב ה”א.

36 חגי ג.ט. וראה ב”ב ג, סע”א ואילך.

37 ראה פרש”י יתרו יט.ב. עקב יא.יג. תבוא כו.טז.

38 ב”ב ד, א.

39 סוכה נא.ב.

ידע דבר זה, וגם בין כל יועציו (”חכמיו”²³) לא היה אף אחד שידע דבר זה.

והביאור בזה בפנימיות העניינים – עליפי האמור לעיל, שמעלת ההסתלקות הוא עניין שבפועל ובגילוי, ואילו מעלת הלידה הוא עניין שבכוח ובהעלם, שלכן, מיתתו בשבעה באדר היתה ידועה לכל, ואילו לידתו בשבעה באדר לא היתה ידועה לכל²⁴.

ועל דרך זה גם בנוגע לקשר של יום ההולדת עם יום ההסתלקות, שגם עניין זה הוא בהעלם, כאמור, שכמה וכמה צדיקים נסתלקו לא באותו יום שנולדו, ולכן היה זמן שגם בני ישראל לא ידעו הדרש של ”ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום”.

ד. ומכאן באים לתוספת ביאור בשייכות פרשת תרומה לשבעה באדר (לא רק מצד ההסתלקות, כי אם) מצד הלידה – שמעלת הלידה גדולה יותר ממעלת ההסתלקות:

בביאור דברי הגמרא ”כיוון שנפל פור בחודש אדר, שמח (המן) שמחה גדולה... ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד” – מפרש רש”י: ”כדאי הלידה שתכפר על המיתה”.

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לעניין הבלתי-רצוי של מיתה (”נפל לי פור בירח שמת בו משה”), שהלידה מכפרת על זה, ועד לתכלית שלימות הכפרה – שלא זו בלבד שנתבטל העניין הבלתי-רצוי, ובנידון-דין, ביטול גזירת המן שהיתה קשורה עם מיתת משה, אלא יתירה מזה – שנהפך לטוב, ”ונהפוך הוא”²⁵, החודש אשר נהפך ג’ לשמחה²⁶, הרי מובן שכן הוא גם בנוגע לעילוי של יום ההסתלקות, שמעלת הלידה גדולה יותר ממעלת ההסתלקות, עד כדי כך שהלידה מכפרת על המיתה²⁷.

ה. ויש להוסיף בביאור קשר ושייכות שבעה באדר (יום הולדת והסתלקות משה) לפרשת תרומה

23 אסתר ו, ג. וראה מגילה טז, א.

24 ראה לקו”ש חט”ז עמ’ 350 הערה 77.

25 אסתר ט, א.

26 שם, כב.

27 נתבאר בארוכה בלקו”ש חכ”ו עמ’ 1 ואילך.

ומאידך גיסא, היתוסף בו מעלת ההתחדשות –
"בניין מפואר".

ו"בניין העתיד להיבנות" – תכלית השלימות של משכן ומקדש⁴⁰, "מקדש אדני כוננו ידיך"⁴¹, "בנינא דקודשא־ברין־הוא", בית נצח⁴².
וכאמור, כל עניינים אלו נכללים בציווי "ועשו לי מקדש", עניינו של משה רבינו.

ו. והנה, עיקר החידוש בגילוי והמשכת אלוקות באופן של "בית" ("ועשו לי מקדש", "בית קדושה", הכולל גם את השלימות של "בית" לגבי "אוהל") הוא – גילוי העצמות:

מעלת ה"בית" הוא – על־דרך ובדוגמת דירת האדם שבה מתגלה האדם בכל מהותו ועצמותו⁴³, ועד – לפעמים – ללא לבושים⁴⁴, ודוגמתו במשכן ומקדש, "בית לה"⁴⁵ – גילוי העצמות ממש, בלי שום לבושים המעלימים ומסתירים.

ועד כדי כך, שעל־ידי עשיית משכן ומקדש מי"ג (ט"ו)⁴⁶ דברים גשמיים, אזי ממנו אורה יוצאה לעולם כולו⁴⁶, עד שעל־ידו נשלמת כוונת הבריאה – נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים⁴⁷, כלומר, בית קבוע (דירה) לעצמותו (לו) יתברך, היינו, שגם בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, "בקרב הארץ", יהיה גילוי העצמות ממש, "בלי שום לבוש, כדכתיב⁴⁸ ולא יכנף עוד מוריך, פירוש שלא יתכסה ממך בכנף

(40) ראה לקו"ש ח"ט עמ' 67, ועוד.

(41) בשלח טו, יז.

(42) ראה זוהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א.

(43) ראה אוה"ת בלק עמ' תתקצו. המשך תרס"ז ס"ע ג. ועוד.

(44) ראה כתובות מח, א. שו"ע אה"ע סו"ס עו.

(45) ראה לקו"ש חכ"א עמ' 153. וש"נ.

(46) ירושלמי ברכות פ"ד סה"ה. ועוד.

(47) תנחומא נשא טו. ועוד. תניא רפ"ז. ובכ"מ.

(48) ישעיהו ל, ב.

ולבוש⁴⁹.

ז. על־פי זה יש לבאר את הקשר והשייכות של "ועשו לי מקדש" (גילוי העצמות) לשבעה באדר – לא רק מצד הדגשת כללות עבודתו של משה רבינו, אלא גם מצד הקשר לעניין הלידה וההסתלקות גופא:

ביום הולדתו של משה רבינו – מתגלית ומאירה עצמיות משה רבינו (שהיא לפני כל עניין של עבודה מצד בחינת הגילויים כו); וכמו כן ביום ההסתלקות, גמר שלימות עבודתו, שאז מאיר ומתגלה בכל העצמיות שלו⁵⁰.

ויש להוסיף ולהמתיק יותר – על־פי מה שכתוב⁵¹ "ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב", היינו, שבעת הלידה ובעת המיתה (כפרט בעת הטהרה) אין שום לבוש, דיש לומר החידוש שבכתוב, שבעת הלידה ובעת המיתה מתגלה העצמיות ממש, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בכך שהוא בלי שום לבוש.

ונמצא, שבשבעה באדר, יום הולדת ויום הסתלקות משה רבינו, מאירה ומתגלית עצמיות משה רבינו, הקשורה עם עצמותו יתברך, כפי שמאיר ומתגלה בבית־המקדש (ועל ידו – בעולם כולו, דירה לו ית' בתחתונים) "בלי שום לבוש".

המורם מכל האמור לעיל, אשר, בעומדנו בשבת קודש פרשת תרומה [...] – הרי זה הזמן הכי מתאים ומסוגל להוסיף בכל ענייני העבודה שנקודתם ותוכנם הוא הציווי "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

(קטעים מהתוועדות שבת־קודש פרשת תרומה, ו' באדר

ה'תשמ"ז. התוועדויות תשמ"ז, כרך ב'

עמ' 519-526 – בלתי מוגה)

(49) תניא ספ"ז.

(50) ראה אגה"ק בביאור לסי' ז"ך.

(51) איוב א, כא.

עיונים בשיחת "קם רבה ושחטי' לרב זירא"

**השיחה שהסעירה את העולם בשנת תשד"מ, והתפרשה על שתי
התוועדות • מדוע אסור לפסוק הלכה מתוך שכרות? • שלוש
שיטות להסברת המושגים 'איבסום' ו'השתכרו' • חידוש נפלא של
הרבי המתבר את עולמות הנגלה והחסידות, והבהרות**

תשמ"ו' כרך ב' עמ' 871 ואילך). וראה יומן רישומה של שנה שנת תשד"מ עמ' 179. בסעיף ד' בשיחה הובאו דברי השל"ה (שער האותיות פד, ב) במעלת השתי' אצל צדיקים, שעל ידה גילו סודות התורה וכו'.

והוא הדין - ממשיך שם בסעיף ה' - בנידון דידן; "שתיית היין שלהם (כפשוטה) היתה לכוונה הנ"ל בשל"ה, שמתוך משתה היין יתגלה אצלם יין שבתורה כו" [וראה הנסמן שם בהע' 32 (וכן לפני זה בהע' 21)], עד כאן.

לאור דברים אלו יומתק הנאמר במסכת ברכות נז, א: היין, יש שותהו וטוב לו, שנאמר (תהלים קד) ויין ישמח לבב אנוש... א"ל רבי יוחנן לתנא תני תלמיד חכם לעולם טוב לו שנאמר (משלי, ט, ה) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי.

והיינו: כאשר הוא "לכוונה הנ"ל... שמתוך משתה היין יתגלה אצלם יין כו"ל.

מאידיך, מובא בסנהדרין (ע"א, ב): יין ושינה כו' ולצדיקים רע להן (שאינן עוסקין בתורה; רש"י) ורע לעולם (...וכשהן מתבטלין פורעות בא לעולם; רש"י).

כלומר, כאשר אין זה לכוונת הגילוי שעלידי זה, אז הרי זה ביטול תורה כפשוטו. וראה יומא עו, ב: זכה (כלומר אם זכה וידע להזהר בעצמו מלשתות יותר מידי) משמחו (שמפקח את הלב; רש"י) לא זכה משממו והיינו

שיחה נפלאה שהרעידה עולמות השמיים הרבי בשנת תשד"מ, בביאור דברי הגמרא מסכת מגילה ז, ב: אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע כו'... רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום (נשתכרו - רש"י) קם רבה ושחטי' לר' זירא".

תוכן הדברים: רבה ור' זירא שתו יין במהלך סעודתם כדי שיתגלה אצלם יין שבתורה, רזי תורה. וכן קרה בפועל כתוצאה משתייתם נגלו להם סודות תורה נעלים ביותר בחינת "עד דלא ידע".

שניהם, אפוא, השתכרו אך רק אצל ר' זירא פרחה נשמתו משום שכלי השכל שלו לא יכלו להכיל גילוי כה גדול, ולכן פרחה נשמתו, בעוד שרבה נשארה נשמתו בגופו.

"שחטי' פירושו שרבה העלה את ר' זירא לדרגה כה גבוהה, עד שנפרדה נשמתו מגופו כו'. אך "למחר", כשאין ציווי להתעלות עד כדי כך, והרי הכוונה העליונה היא לעבודת את ה' כשהנשמה בגוף, ביקש עליו רבה רחמים והחייהו, את ר' זירא.

הסיפור נתבאר בהרחבה ב'לקוטי שיחות' כרך לא עמ' 177 ואילך, ולפני כן נדפס בסמיכות לאמירת השיחות ב"משיחות ש"פ שמיני וש"פ תזריע תשד"מ" (התוועדות תשד"מ' כרך ב' עמ' 1361 ואילך) וכן בשנת תשמ"ו (התוועדות

דאמר רבא חמרא וריחני פקחין (עשאוני פקח; רש"י).

בזה, לכאורה, כמה שיטות:

שיטה ראשונה: 'לבסומי' פחות מ'שכרות'

הסבורים בשיטה זו הם השל"ה, הב"י בפירושו לטור, הרב חיים וויטאל ז"ל, הקרבן נתנאל וכן החידושי הרי"ם, שפתי חכמים למגילה, ועוד. להלן מקצת מדבריהם:

זה לשונו של השל"ה (תורה שבכתב שובבים ת"ת סט, ב): "...עוד יש דקדוק הל' שאמר חייב לבסומי, כי השכרות גדול אינו נקרא בסומי רק מבוסס נקרא מי שאינו שכור כלכך... הזהירנו כאזהרה שלא נש[ת]כר כלכך... שמחוייב לישאר מבוסס".

בדומה לזה הביא הבית יוסף (בפירושו לטור סתרצ"ב) מארחות חיים:

"חייב איניש לבסומי בפוריא לא שישתכר שהשכרות איסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו... אך שישתה יותר מלימודו [- הרגלו] מעט". [את דברי הב"י הביא גם בספר יסוד ושורש העבודה (שער י"ב פ"ז) כשלפני זה הקדים: "והנה דקדקו חכמי הגמרא בלשונם הצח והקדוש, ואמרו "לבסומי" ולא אמרו חייב איניש "להשתכר" בפורים...], וכדברי הארחות חיים מפורש ב'כל בו' סימן מה.

וב"סוד מרדכי ואסתר להרח"ו ז"ל, הנדפס בחלק ממהדורות פרי עץ חיים שער הפורים פ"ו (תע, ב): "מצוה לשתות יין בפורים כי ריבוי החסדים דאבא ממתיק היין... לא ישתכר אלא יתבסס עד דלא ידע...".

החילוק שבין שתוי (שכרות מוחלטת) ו"לבסומי", שפירושו להיות בשמחה, נתבאר היטב בקרבן נתנאל (ברא"ש מגילה שם סימן ח' ס"ק י"ד) בהרחבה, נראה גם יד אפרים להג"ר אפרים מרגליות.

גם הרא"מ מגור (בעל 'אמרי אמת') בהסכמתו לספר פסקי תשובה (מהרב אברהם פיטרקובסקי), פיעטרקוב תרצ"ג, ביאר בשם החידושי הרי"ם החילוק בין שכרות ולבסומי... וכן נתבאר הדבר בספר שפתי חכמים למגילה. וראה עוד להלן סוף סעיף ד.

* * *

אמנם, מאידך נדרש הסבר: לכאורה, מדוע נפסק להלכה שלשתוי אסור לפסוק הלכה (ראב"ד עירובין סד, ב וש"נ. רמב"ם הלכות ביאת מקדש פ"א ה"ג. פרטי הדינים בזה נאספו באנציקלופדיה תלמודית ערך הוראה עמודים תצד"ט).

בעוד שלימוד התורה אפשרי לאדם שתוי, כפי שנפסק שם: "ומותר לשיכור ללמוד תורה ואפילו הלכות ומדרשים"?

ואולי אפשר לכאר הדברים:

שתייה מצד עצמה, ולרוב בני אדם, הרי היא משבשת הדעת (ולא חילקה תורה בין אדם לאדם?) ואף שאצל קדושים אשר בארץ יש בזה עילוי רב ועצום ואדרבה מפקחת דעתם - הנה גם אצלם קבעו חז"ל "לפום חורפי" שבשתא", כלומר, העילוי של שתיית יין הוא השבחת הדעת באופן בלתי טבעי (כל כך) ולשם הוראה הלכה למעשה רצון התורה שהרב יפסוק פס"ד ע"פ שכלו ודעתו שלו ולא מצד עילוי על טבעי (ולהעיר שזהו בדומה קצת להדין ד"תורה לא בשמים"). וק"ל.

"איבסום" או "נשתכרו"

אחד הדיוקים שדייק כ"ק אדמו"ר בשעת אמירת השיחה לראשונה (ראה תשד"מ שם עמ' 1362, תשמ"ו שם), הוא מדוע תיבת "איבסום" המופיעה בגמ' בלשון יחיד (ולא "איבסומו" לשון רבים) פירש רש"י בלשון רבים "נשתכרו"? ברם, דיוק זה הושמט כמעט לגמרי ב'לקוטי שיחות' חל"א שם,

ננסה לבדוק טעם הדבר ולבחון שמא מיושב הדבר תוך כדי ביאורו של כ"ק אדמו"ר במהדורה הסופית של השיחה (בלקו"ש שם).

נקדים לברר האם באמת יש הבדל בין "לבסומי" ובין "להשתכר", דלכאורה, אם כפירוש רש"י שאין הבדל בין שתי ההגדרות, מדוע לא התבטאה הגמרא חייב להשתכר, כדמצינו לדוגמא במסכת ברכות ת, ב: "דהוא זוגא דרבנן דאשתכור בהילולא דברי דרבי יהושע בן לוי".

בעיון בדברי הפוסקים וגדולי ישראל מצינו

בפירוש "לבסומי" "להשתכר" אף הוא התכוון לשכרות קלה.

(השל"ה והסבורים כמוהו חולקים על הב"ח בהגדרת "לבסומי" אם בזה הכוונה לשכות קלה, או דווקא החזקה יותר, אבל שניהם סבורים שצריך להיות שתוי עד כדי שמחה).

כשרש"י כותב "נשתכרו", כוונתו לפרש את המציאות בפועל, שאכן שניהם נשתכרו. העובדה שהגמרא הדגישה זאת בלשון יחיד – לכאורה אפשר לבאר ע"ד מה שהביא בספר "דרכי חיים ושלום" (מונקאטש ת"ש) סימן תתנ (במהלך תיאור סעודת פורים של בעל ה"מנחת אלעזר" במחיצת יחידי סגולה – תוך התרוממות הנפש לעילא ולעילא ודיבורים בלתי רגילים):

"בבחינת נכנס יין יצא סוד עיין בשער יששכר... שאצל החסידים בעת שמחה ובפרט בפורים אשר בדיחא דעתם כמצוות התורה ודברי חז"ל אשר יגלו בדבריהם קצת מהצפון בלבותם בכל ימות השנה בבחינת הצנע לכת אך צריכים ליותר שלא ידברו כזה בעת שהם מבושמים קצת וכו' ופן יגלה יותר וכו' רק לגלות מעט בתחילת שתייתם... וז"ש נכנס יין יצא סוד (היינו בתחילת כניסת היין ששותה לבסומי אז) יצא סוד (אז יצא סוד מה שרוצה לגלות כדי לשמח לבב אנ"ש ובנ"י) אבל לא אח"כ כששותה הרבה פן יאמר ויעבור את הגבול ממה שרוצה לגלות כמובן".

ולפי זה אכן אפשר לבאר שב"איבסום" כוונת הגמרא להדגיש שרבה אכן נכנס לשתייה קלה אך כתוצאה מזה, בשלב שני, נשתכרו שניהם, וה"איבסום" הוא הקדמה להתעלות של רבה (המסופרת שם בהמשך) ש"קם רבה ושחטי" כו" כמבואר בהרחבה בהשיחה, כדלהלן.

והנה בסעיף ד בשיחה (בלקו"ש) איתא: "ובזה מבוארת גם הדגשת הגמרא "איבסום" – "נשתכרו" (לשון רבים), היינו שרבה ור' זירא שניהם נשתכרו, ומשמע ששכרות שניהם גרמה ל"קם רבה שחטי" לר' זירא", כי (לא רק מעשהו של רבה אלא) גם מיתת ר' זירא היתה מפני שהגיע למצב של שכרות המביאה ל"כלות הנפש" של האדם כנ"ל, אלא שזה נעשה בו ע"י רבה, 'קם רבה שחטי' לר' זירא".

והנה לכשנדייק היטב, הרי אף שלכאן, היה צריך להיות כתוב "איבסומו" בלשון המדגישה

[דבריו של הרח"ו כאן לכאן עומדים קצת בסתירה למ"ש ב"פרי עץ חיים" עצמו בשער הפורים פ"ו: "ולזה צריך שישתכר האדם ביום הזה... צריך לאומרו שלא בכוונה אחר שהוא שכור ובכך יצא מדעתו... כשאנו ממשכיין... על ידי שתיית היין ברבוי גדול כו". ועד"ז בשער הכוונות, ענין פורים, קרוב לסופו: "חייב איניש לבסומי בפוריא עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי כו'... צריך לומר ברוך המן, להמשיך אל הנצוץ ההוא אור. ולכן צריך לומר בלא כונה, אחר שהוא שכור ויצא מדעתו, שאם יהיה ח"ו בכוונה יאיר גם אל הקליפה ח"ו".

בהכרח, אפוא, לפרש, כדלהלן (בפנים): "בלא כוונה" "ויצא מדעתו" שיתבטל קצת ממציאותו. יהיה מבוסס, אבל לא שיכור לגמרי, וק"ל]

שיטה שנייה:

'לבסומי' יותר מ'שכרות'

זוהי שיטת הב"ח (בפירושו לטור סתרצ"ה), הסבור להיפך משיטה הקודמת: "ומיהו דוקא לבסומי... הוא דדתינן לה. אבל מיהו צריך לשתות הרבה מלימודו שייטב לבו במשתה ויהיה שתוי או אפילו שכור...". (וכן משמע קצת סגנונו של עורך הספר "דרכי חיים ושלום" דלהלן בסעיף הבא).

שיטה שלישית: 'לבסומי' ו'שכרות' היינו הך

רש"י כאמור בריש דברינו מפרש כך בפשטות הן "לבסומי" הן "איבסום".

הרמב"ם (הלכות מגילה פ"ב הט"ו) כותב: "ושותה יין עד שישתכר...". גם הטור כותב: "וצריך שישתכר עד שלא ידע כו".

אף השולחן ערוך העתיק דברי הגמרא בלשונה. ועל דבריו הביא הרמ"א (סתריצ"ח ס"ב): "וי"א דא"צ להשתכר כ"כ".

ולתווך בין רוב הדעות י"ל (בדוחק עכ"פ): יש שני מצבים של שכרות (א) שכרות קלה. (ב) שכרות חזקה. לכל הדעות צריך להיות במצב של "שמחה" כתוצאה משתיה, עכ"פ שכרות קלה, ורש"י שכתב

וכך: "איבסום", רבה התבסס תחילה, וכתוצאה מזה, בשלב שני, נשתכרו שניהם.

בסיום השיחה מסיים כ"ק אדמו"ר: "והנה להלכה נפסק בשו"ע שיש חיוב לבסומי עד דלא ידע, ואין חוששים שיסתעף מזה שום דבר בלתי רצוי כו'. ומזה מובן גם בנוגע לתוכן הרוחני של שתיית היין... להגיע לדביקות כזו בסודות התורה המבטלת מציאותו כו'".

[ראה גם 'התוועדיות תשמ"ט' ח"ב ע' 454, ובכ"מ. ולהעיר גם ממ"ש החת"ס סימן קצו: "שלוחי מצוה אינם ניזוקים ולא תצא תקלה ומכשול משמחת מצוותינו". את רעיונו של החת"ס באותה תשובה דחה כ"ק אדמו"ר (לקו"ש חל"א ע' 177). אבל אין הדבר שייך לנדו"ד].

ויש לציין לדברי הרח"ו ז"ל ב"סוד מרדכי ואסתר" (שהובא לעיל בסעיף ב) שכותב: "כי במקום יין המשומר בענביו, לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, ולכן כי שחטי' רבה לר' זירא, בעי רחמי ואתסי, נמי חריך שקיא, לבטל דינא של גיהנם". ומסיימים בטוב.

רבים, הרי באמת גם הלשון "איבסום" כולל לשון רבים, וראיה לדבר:

(א) מדלא כתבה הגמרא איבסום רבה או איבסום רב זירא יכולה, אפוא, להיות המשמעות שזה מוסב על שניהם.

(ב) בגמרא סנהדרין לח, א. (גמרא זו הובאה באופן חלקי בהערה בשיחה הערה 32): "בני ר' חייא הווה יתבי בסעודתא קמי רבי ולא הוה ק אמרי ולא מידי אמר להו אגברו חמרא אדרדקי כי הכי דלימרו כיון דאיבסום, פתחו ואמרו כו'".

(ג) ע"ד הלשון (ברכות ח, ב. שהובא לעיל אות ב) דאישתכור - למרות שמדובר בזוג-חכמים!

לסיכום: "לבסומי" הוא להיות במצב של שמחה וטוב לב, שכרות קלושה אשר לפעמים מסתעף ממנה מצב של שכרות שלמה וכמעשה הנ"ל (ראה גם שפת אמת למגילה שם: דאין הכוונה שמחוייב להשתכר כ"כ עד דלא ידע וכו').

וראה גם "תורת משה" להחת"ס פ' תצוה: "מצוה לשתות כדי שכרות, אבל לא ישתכר רק יתיישב ביינו ויהי' בו מדעת קונו".

ה'פצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת - לאור תורתו והדרכתיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חי'ש. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

הלכות ומנהגי חב"ד

הכנות לפורים¹:

בקשר למצוות ומבצעי חג הפורים, כתב הרבי: "אשר כל זה דורש זמן והכנה ופעולה – על-כל-פנים מתחיל מראש-החודש"², וכן: "כבכל דבר חשוב – צריכה להיות הכנה מבעוד מועד, על-כל-פנים מראש-החודש"³.

יש להתחיל ולהשלים מבעוד מועד את כל ההכנות הדרושות למבצע פורים בכל העולם כולו, שלא יישאר אפילו יהודי אחד בפניה נידחת בקצווי תבל שלא יהיה נכלל במבצע פורים⁴. נוסף על קיום כל המצוות דימי הפורים עלידי כל אחד ואחת, יש להרעיש ולפרסם בכל מקום ומקום, הן בחו"ל וכן (ועל-אחת-כמה-זוכמה) בארצנו הקדושה, על-דבר ההשתדלות שכל ענייני פורים יהיו באופן ד"ברוב עם הדרת מלך"⁵.

* בכמה תחפשויות וכובעי פורים (במיוחד של חיילים ושוטרים ממזרח אירופה) ובכובעי-חורף (קוצ'מע), נמצא שעטנז גמור. החכם עיניו בראשו לבודקם מראש במעבדת-שעטנז מוסמכת⁶.

מבצע פורים:

יש לעורר על ההכנות לענייני פורים (ואף בשבת, שהרי "מפקחין על צורכי ציבור בשבת"), כדי שיעשו באופן מסודר ובהצלחה, ובהדגשה

מיוחדת ליהודים הנמצאים בכתיזקנים, בתי-רופאים, בתי-האסורים, ובצבא (ומשטרה) בכל מקום, ועל-אחת-כמה-זוכמה בנוגע לצה"ל, שעומדים ומגינים בגופם במסירות-נפש ממש על גבול ארץ-ישראל. ו"שמחה פורץ גדר" תגרום הצלחה רבה בכל זה.

כמורכן יש להשתדל בעוד מועד לדאוג לנתינת צורכי הפורים לכל הזקוקים לכך.

זיכוי הרבים:

* המזנכים את הרבים במקרא מגילה, יעדיפו את הקריאה ביום מן זו של הלילה, הן מפני שהציבור אינו מודע לה דיו, הן ועיקר מפני (וכדאי לפרסם) שהיא הקריאה העיקרית⁷.

"שתי המצוות: 'משלוח-מנות' ו'מתנות-לאביונים', מכיוון שהן עיקר בענייני הפורים, בנקל יותר לקיימן... ולכן החובה (והזכות) להשתדל ביותר... ולפרסם... (א) גודל מעלת מצוות אלו; (ב) שנקל מאוד לקיימן; (ג) שכל אחד ואחת שהגיעו לגיל מצוות מחוייבים בהן; (ד) ולא עוד, אלא שגם הקטנים והקטנות שהגיעו לחינוך [ו"ספיקא לחומרא"], יקיימו בעצמם מצוות אלו.

הרבה מהצעירים סומכים על הדעה שאפשר לצאת ידי חובה עלידי שההורים מקיימים מצוות אלו, אבל לצערנו קורה שגם הורים רבים אינם מקיימים זאת כראוי.

על-כן, עם כל הכבוד הראוי, מתבקשים הרבנים, המחנכים וההורים, להזכיר לילדים שתחת השפעתם [בכל בתי-הספר מכל סוג]... לקיים באופן אישי את מצוות 'משלוח מנות' ו'מתנות לאביונים', ביום הפורים:

ל'משלוח מנות' דרושים רק שני מיני מאכל,

(1) מפאת ארי כות הלוח בשבוע הבא, אנו מקדימים ומביאים כבר השבוע את הוראות הרבי בענייני 'מבצע פורים' וההכנות לקראתו.

(2) לקוטי שיחות כרך יא עמ' 340.

(3) ממכתב (כללי-פרטי) אדר"ח אדר תשמ"ב.

(4) משיחת ש"פ תרומה תנש"א ס"י, ספר-השיחות ח"א עמ' 350.

בכמה שנים היה הרבי מקשר את ההתעוררות למבצע פורים' עם 'מבצע תורה', כמרו"ל ל'ליהודים היתה אורה – זו תורה' ('אוצר מנהגי חב"ד', חודש אדר, עמ' רפז).

(5) משיחת ש"פ ויקרא תשמ"ט ס"ח, ספר-השיחות ח"א עמ' 335, ושם פירוט: במשתה ושמחה – שהולכים לשמח מבית לבית (מלבד ההשתתפות ברוב עם לאחר הסעודה עם בני משפחתו); במתנות לאביונים – לתת ברוב עם לגבאי או לקופה של צדקה (שהרי לעניים עצמם יש לתת בתכלית הזהירות בכבודם). וכל זה – כהוספה באחדות ישראל, הבאה כהכנה לסיום הגלות, עיי"ש.

(6) לוח 'דבר בעת'.

(7) ראה שע"ת ס"י תרפ"ז ס"ק א, ונטעי גבריאל פמ"ב ס"ו. אבל אם יש לו הזדמנות לשמוע לבילה, לא יוותר עליה מפני החשש שמא על"ז לא ירשו לו מחר לקרוא, ראה שו"ת רדב"ז ח"ד ס"י יג, הובאה בקו"א לשו"ע אדמוה"ז ס"י רעא ס"ק א, ובארוכה בקובץ 'התמים' החדש, גיליון כז עמ' 55 וש"ג.

יום ראשון,

ז' באדר¹³

מוצאי שבת קודש: הערב כבר "אחר ז' ימים למוולד"¹⁴, וניתן לקדש את הלבנה לכתחילה. יש להשתדל להוסיף ביום זה בשמחה של תורה ובשמחה של מצווה, כיוון שנוולד בו משה רבינו ע"ה, מושיען של ישראל¹⁵. בשבעה באדר – וכן בתפילת מנחה שלפניו – לא היו נשיאי חב"ד אומרים תחנון. זאת דווקא לאחר שעלו לנשיאות, אבל לא לפני זה¹⁶.

יום שלישי

ט' באדר

יום בוא כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע לדור בקביעות בארה"ב (בשנת ה'ש"ת). "יש לנצל יום סגולה זה... להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה בכלל, והפצת המעיינות חוצה בפרט, בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל... באופן של הוספה משנה לשנה..."¹⁷.

חומש 'תורה תמימה' משא"כ לשיחות'רש"י השתמש ב'מקראות גדולות' (הוצאת 'חורב'?), נהג הבעל-קורא בבית-חיינו, הרה"ח ר' מרדכי שוסטרמן ע"ה, לקרוא כחומש זה – שהוא 'מנהג מדינתנו' – בכל מקום שיש חילוקים בין הדפוסים השונים ואין הוראה אחרת (וכן מוקלט מפיו בראש קלטות קרה"ת שלו). ביום זה כתב משה רבינו ע"ה שנים-עשר ספרי-תורה ונתנם לכל השבטים, ועוד אחד שהניח בארון. וזוהו הוראה לחיזוק השליחות להגברת לימוד התורה מתוך קבלת-עול (לקוטי-שיחות כרך כ"א עמ' 317. וראה 'היום יום' דהיום).

ביום זה נאמר הציווי לכל איש ישראל לכתוב ספרי-תורה לעצמו. ביאור אודות אופן קיום מצווה זו למעשה לכל ישראל, בלקוטי-שיחות כרך כ"ד עמ' 207 ואילך, ובלה"ק ב'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קיא.

14) לשון אדה"ז בסידורו, דהיינו מתחילת היממה השביעית (ראה 'התקשרות' תנ"ד).

15) 'התועודיות' תשמ"ח ח"ב עמ' 388. תשמ"ו ח"ב עמ' 589.

16) ספרי-המנהגים עמ' 72, מרשימותיו של הרבי.

17) משיחת ט' אדר ה'תש"ג, סה"ש תש"ג ח"א עמ' 332. וראה גם בסה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 544, תנש"א ח"א עמ' 361, ו'התועודיות' תשמ"ה ח"ב עמ' 1321 (לא מצאתי מאומה על יום זה בס' 'שערי המועדים' – חודש אדר', ובוודאי יש לימו במהדורות הבעל"ט).

כגון תפוח וסוכרייה⁸; או מאכל ומשקה⁹, כגון פרוסת עוגה ומשקה קל. ו'מתנות לאביונים' אפשר לקיים בשתי פרוטות, פרוטה [קצת יותר מ-12 אג'] לכל אביון. ומוכן שכל המרבה בצדקה הרי זה משובח.

כשנותנים לחיילים וכדומה 'משלוח-מנות', יש להקפיד לתת לאנשים בשם 'צעירי-חב"ד' ולנשים בשם 'נשי-חב"ד'¹⁰, וכדי שהם בעצמם יקיימו המצווה – יש להדריך את החליף את המנות (ויכולים לקיים זאת גם במנות המוכנות להם בחדר האוכלים¹¹) ביניהם לבין עצמם, איש לרעהו ואשה לרעותה. כן יש לחלק להם מטבעות כדי שיקיימו 'מתנות לאביונים'.

שבת קודש פרשת תרומה

ו' באדר

בקריאת התורה, קריאת 'שלישי' מתחילה מפרשת המנורה: ועשית מנורת זהב טהור (כה,לא)¹².

8) ממכתב המזכירות (אג"ק ח"כ עמ' קעז). ואולי הסוכריה היא שיעור-מינימום (ראה הדעות בנושא בילקוט יוסף ח"ה עמ' שכח של ובפסקי תשובות סי' תרצ"ה אות יח, וש"נ), וע"ד שביקש הרבי, מפני 'חוסר האמצעים', תפילין "כשרים בלי כל פקפוק" אבל "קטנים" אג"ק ח"ב עמ' כה). אבל למעשה, פעם אחת (באחת השנים תשל"ו-?) כשהכניסו רבי לדוגמא את ה'משלוח מנות' של צא"ח בניו-יורק, הגיב שאחת המנות היא 'פחות מכשיעור', ועקב זאת פתחו והשלימו כמאה אלף חבילות-מנות! (והעירוני שאולי ע"פ המבואר (שיחות-קודש תשל"ו ח"א עמ' 565. ראה מגילה ז, רע"ב. ערוה"ש סי' תרצ"ה ס"ו) שהחשיבות תלויה לפי הנותן והמקבל, הרי לקטנים גם ממתק ב'כזית' מצומצם חשוב, אבל לגדולים צריך יותר).

9) אפשר גם שני מיני משקה, משנ"ב סי' תרצ"ה ס"ק כ.

10) וגם דברי ההתעוררות לנשים – שיבואו מנשים דווקא ('אוצר' עמ' רפו, משיחת אדר"ח אדר תשל"ה).

11) ועד"ז במאושפזים בבית-רפואה, דיירי בית-אבות, ותלמידים בפנימייה. ועצ"ע מה דין בני-ישיבה שאינם משלמים. ולכאורה יש ראייה לזה מדין בן סורר שנב מאמו (סנהדרין ע"א,א) ומדין פת שעל השולחן ('אור"ח סי' שסו, בשו"ע אדמו"ה"ז ס"ז), ומאיך צ"ע מדין אורח שקדיש אשה במנה שלו, שלהרבה דעות מקודשת רק מספק (אה"ע סי' כח ס"ז, עיי"ש בב"ש, ובארוכה באוצר הפוסקים ס"ק צב). וראה בס' מצות מצוה פ"א ס"ט וש"נ.

12) כך נקט הרבי בפשטות, התועודיות תשמ"ה ח"ג עמ' 1511, בלתי מוגה (כבחושים הרגילים, ולא ככתנ"ך קורן). אגב, מכיוון שהרבי נהג בקביעות לשמוע קרה"ת ולקרוא ההפטרה מתוך

יום חמישי

י"א באדר – תענית אסתר¹⁸ (מוקדם)

חולה (אפילו שאין בו סכנה)¹⁹, מעוברת ומניקה²⁰, ויולדת כל ל' יום²¹ – פטורים מהתענית²². מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר²³.

השוכב לישון ובדעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה בפירוש לפני השינה שיוכל לאכול או לשתות. ואם רגיל לשתות בקומו, אין צריך להתנות לשתיה²⁴.

הציבור אומר 'עננו' רק במנחה. הש"ץ אומר (בחזרת הש"ץ) 'עננו' בברכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'רפאנו', אם יש בבית הכנסת אף רק שלושה מתענים²⁵. ואם אין,

18) טעם מחודש בשם 'תענית אסתר', ראה בלקוטי שיחות כרך ו עמ' 371.

19) רמ"א ס' תרפ"ו ס"א. וכן המצטער הרבה מכאב עיניים (שם), וזקנים תשושי-כח (כה"ח תק"ג ס"ק ו).

20) רמ"א שם. והיינו במעוברת אחר מ' יום או שמרגשת חולשה יתירה, ומניקה – בפועל (ראה נטעיגבריאלי בין המצרים פ"ה, וש"ג).

21) דינה כחולה (שו"ע אדה"י ס' של ס"ה), נטעיגבריאלי שם. 22) לענין חתן וכלה ב' ימי המשתה בתענית זו דנו בפוסקים, ורבים מקילין. ראה משנ"ב ס' תרפ"ו בשער-הציון ס"ק טו, כ"ף החיים תקמ"ט סק"י ותרפ"ו סקט"ז ו"ס"ק כח, קיצושו"ע ס' קמא ס"ב, יהוה דעת ח"ב ס' עח, ונטעיגבריאלי נישואין ח"ב פכ"ה ס"ג ד וש"ג.

23) בסידור אדמו"ר ז"ל 'סדר ספירת העומר' כ' שהצום מתחיל בעלות השחר. (וראה בזה: אגה"ת פ"ג, לקו"ש כרך כב עמ' 313 ו'התקשרות גיליון קא עמ' 17 בשם הרבי, שהאמור שם לשעה מוקדמת יותר מדבר רק בתענית-תשובה (וע"ע שיחות-קודש – בלתי מונה – תשנ"ב ח"ב עמ' 494 ע"י ציון 12). אמנם במקור הדיון שהרבי מציין שם בתוספתא תענית פ"ב ה"ה הוא בתענית גשמים, ובגמ' פסחים ב,ב איתא ע"ז "תענית ציבור" סתם, וברש"י תענית יב סע"א "בכל תענית שהוא אוכל משתחשך, ואפילו בתענית יחיד", וברמב"ם הל' תעניות פ"א ה"ח הובא בב"י וש"ע ס' תקס"ד נפסק שהדן שווה בכל תענית שאוכלין בה בלילה "בין ציבור בין יחיד" – ואולי כיוון שהנושא מוקשה "הבו דלא להוסיף עלה", ובפרט שברש"י הנ"ל משמע שתענית ציבור קלה יותר מתענית יחיד).

24) שו"ע ס' תקס"ד ונו"כ. בכ"ף החיים שם ס"ק ז אוסר זאת משום אכילה לפני עלות השחר, אבל באג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ג עמ' עה איתא, שגם לפי האוסרים זאת בכלל על-פי הזוהר, מותר לכל הדעות באם עושה זאת לרפואה, לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה. 25) ספר-המנהגים עמ' 45, וש"נ לפסקי דינים לאדמו"ר הצמח-צדק או"ח ס' תקס"ו ולשו"ת שלו שער המילואים ס"ח, עיי"ש. ואף באג"ק חט"ז עמ' שיג ובהנהגות הרבי ללוח כולל-חב"ד תשט"ז

אומר ב'שומע תפילה'²⁶.

סליחות²⁷:

רגילים לאומרן בעמידה²⁸, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו, וכן אבינו מלכנו.

מנהגנו לאומרן אחרי אמירת תחנון, 'והוא רחום' ו'שומר ישראל'²⁹, בסדר דלהלן³⁰:

קווה קיווינו / כרחם / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אדם בקום³¹ / א"ל מלך³², ויעבור / כי עמך/ כרחם/ אלוקינו ואלוקי אבותינו, אתה הא"ל / א"ל מלך, ויעבור / במתי מספר³³ / א"ל מלך,

(הובא בלוח זה להיום) מעתיק הרבי רק "ג' מתענים" ללא איזור "השבעה שאכלו" כלל (וראה 'התקשרות גיליון לג עמ' 18).

26) משנה-ברורה ס' תקס"ו ס"ק יג.

27) סידור תהלת ה' (הישן) עמ' 359. החדש – עמ' 394. גם כשיש חתן בבית-הכנסת אין נמנעים מאמירת סליחות (ראה ב'לוח השבוע' תשנ"ד הערה 10), אם-כי נמנעים מאמירת תחנון, 'והוא רחום', 'א"ל ארך אפים' ו'אבינו מלכנו'.

28) מובא מס' קיצור של"ה.

29) כך נהגו תמיד במניין של הרבי בתענית-ציבור שחלה בימי שני וחמישי (ואינו דומה לסדר הסליחות דצום-גדליה, כי שם נכלל 'שומר ישראל' בנוסח ה'סליחות' עצמן).

30) ע"פ לוח כולל-חב"ד, ספר-המנהגים עמ' 53, ו'ליקוט טעמים ומקורות' מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנדפס בסוף 'סדר הסליחות על-פי מנהג חב"ד'.

31) בפיוט זה, בבית ד"ה "מקשיב דבר שקר", נדפס אצלנו: "סדר להשתמש בשונים..." (וכן בסידור אוצר התפילות, בניקוד שונה), ולכאורה צ"ל: "סדר" [מלשון "בן סורר ומורה"]. כמ"ש בסידורים: יעב"ץ (המקורי, הוצאת אשכול ח"ב עמ' תקכ"ז) ועבודת ישראל (עמ' 619).

32) בסידור 'תורה אור' עמ' 372, בסליחות דשני וחמישי, תענית ציבור וכו' – נדפס בו "כמו שהודעת", וכן צולם בסידורי תהלת ה' הישנים (וכ"ה בסליחות שבסידורים: סידור ונציא רפ"ד (שהב), סידור האריז"ל לר' אשר (קא), יעב"ץ, עבודת ישראל ואוצר התפילות). ואילו במחזור השלם וב'סליחות – מנהג חב"ד' (כבסידור האריז"ל להר"ש מרשקוב קדא), נדפס תמיד "כהודעת". בגיליונות קודמים של לוח זה כתבתי לתקן זאת גם בסליחות שבסידורים, וכן תוקן בסידורי 'תהלת ה' החדשים בהוצאת קה"ת ארה"ק, אך העירוני שבהקלטות מתפילת הרבי בסליחות לעשרה בטבת ניתן לשמוע בבירור "כמו שהודעת" (התות הש"ן במבטא רבינו ניכרת למדי), ויש לבדוק בשאר התעניות.

33) פיוט מסוג 'פזמון'. בסוף 'פזמון' 'ברובם המכריע של סליחות הנדפסות – חוזרים חלק מחרוזת הראשון בין חרוז לחברו' ובסוף הפיוט חוזרים את כל החרוז הראשון (הערה 4 ב'ליקוט טעמים ומקורות' הנ"ל), אך במראות-קודש מתענית אסתר תשמ"ח ברור שהרבי חזר את כל החרוז הראשון גם בין כל בית וביט.

ואם קראוהו, וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם – יעלה⁴².

את הפסוקים: "שוב מחרון אפך... ", "ה' ה' א"ל רחום... ונקח", "וסלחת לעווננו" – אומר הציבור בקול רם ורק אחר שסיימו, אומרם הקורא בתורה⁴³. כשעלה הרבי לתורה, התחיל לאומרם יחד עם הציבור⁴⁴.

בקריאת הפסוק "ויקרא בשם ה'" (וכן כשאומרים אותו בתפילה) יש להפסיק מעט בין "בשם" ל-"ה'", כי בפסוק מופיע תחת המלה "בשם" טעם מפסיק, הטעם 'טיפחא'⁴⁵.

מחצית השקל:

נותנים 'מחצית השקל' לצדקה [ובפרט לבית הכנסת ובית המדרש, שהם בדוגמת המשכן והמקדש⁴⁶] ביום התענית⁴⁷ לפני מנחה⁴⁸, זכר למחצית השקל הקשורה לנס פורים, "הקדים שקליהן לשקלין"⁴⁹.

כל אחד נותן שלושה מטבעות של 'מחצית' מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן [בארה"ק ת"ו בימינו: שלושה חצאי שקלים]⁵⁰, ומנהג זה

(42) לוח כולל-חב"ד בצום גדליה, ממנהג-ברורה ס' תקס"ו סוף ס"ק כב ושו"ת מנחת-אלעזר ח"ב ס' עד.

(43) שערי-אפרים שער ח סעיף קז.

(44) וסיים עם הש"ץ, 'התקשרות' גיליון מ ס' ע" 18. ודלא כמ"ש בשערי-אפרים שם, שאומר רק עם הש"ץ.

(45) לוח כולל-חב"ד, צום גדליה. משא"כ ב'אל ארך אפיים', שהוא סיפור דברים, נהוג בין אנ"ש, וכן נהג הרבי, שלא להפסיק בינתיים.

(46) משיחות ש"פ שקלים תשכ"ד ותשמ"ב. אך אין בזה ח"ו משום שלילת נתינת צדקה זו לעניים כפשוטה, ראה סה"ש תש"נ ח"א עמ' 303 (לקוטי שיחות ח"א עמ' 182, וסה"ש תנש"א ח"א עמ' 320) – 'אוצר' עמ' רנג. כשמניחים הגבאים קערה, רצוי לציין בה במפורש לאיזו מטרה נותנים בה.

(47) ספרי-המנהגים – מנהגי פורים. ובלוח כולל חב"ד כתב שבירושלים נותנים זאת ביום י"ד קודם המנחה – גם השנה.

(48) לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א ס' תרצ"ד ס"א ממנהג"ל.

(49) ספרי-השיחות תש"נ ח"א עמ' 299.

(50) רמ"א שם. בעבר לא היו בארה"ק מטבעות של 'מחצית', ולכן הורגלו לתת חצאי דולרים (ראה לוח עץ חיים, ופסקי תשובות ס' תרצ"ד הערה 25), אבל כעת אין טעם לזה. כמריכך לא מצאתי טעם לזה שיש הנותנים ג' פעמים ג' מחציות.

מהטעמים לזה: (א) ברמ"א או"ח ר"ס תרצ"ד – כנגד ג' פעמים שכתוב 'תרומה' בפרשת שקלים. (ב) רמז לשלושת ימים עצמו בימי אסתר, כדאיתא בספרים [מטה-משה ס' תשנ"ו, אליה-רבה ס' תקס"ו ס"ק ב] שביום התענית יש ליתן סכום הסעודות לצדקה,

ויעבור / זכור רחמיך³⁴ / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו³⁵ / משיח צדקך³⁶ / א"ל רחום שמך / עננו ה' עננו / מי שענה לאברהם / רחמנא דעני³⁷ / 'אבינו מלכנו' הארוך³⁸, ובו: 'ברך עלינו שנה טובה'; 'זכרנו ל...' [ולא 'זכרנו בספר...'³⁹] / ואנחנו לא נדע / חצי קדיש.

קריאת התורה:

קוראים 'ויחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק שלושה מתענים⁴⁰. מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה⁴¹.

(34) סידור תהלת ה' הנ"ל עמ' 347. וצ"ל 'פקדנו בישועתך', ללא וא"ו, כבפסוק, וכן נדפס ב'סליחות – מנהג חב"ד'.

(35) פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעזבוני ולא עד בכלל. ואחרי "אתה תענה, ה' אלוקינו" סוגרים הארון.

(36) מדלגים "או"א... אשמנו... סרנו..." כיוון שכבר אמרו זאת בנוסח התפילה, ע"פ דברי האריז"ל שלא לומר פעמיים וידוי באותה תפילה. הרבי בהיותו ש"ץ היה מדלג גם 'הרשענו ופשענו', כנראה מפני שגם זה (חלק מן ה) וידוי.

כשהיה הרבי מתפלל עם הציבור (כגון בעברו לפני התיבה בשנות האבילות תשכ"ה ותשמ"ח), לא היה אומר 'אשמנו', כיוון שכבר אמרו בסדר התפילה, אך בשנת תשכ"ו יצא רק לאמירת ה'סליחות', ואז אמר 'אשמנו' מפני שלא היה זה אצלו בסדר התפילה ('אוצר' עמ' רנ).

(37) במניין של הרבי נהגו לנגן תפילה זו בסיום הסליחות (ספרי-הניגונים, ניגון רמז).

(38) במניין של הרבי נהגו לנגן: 'אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה' (ספרי-הניגונים, ניגון ו).

אין מנהגנו לומר חלק מ'אבינו מלכנו' פסוק בפסוק קהל וחזן, אלא אומרים כולו יחדיו מתחילה ועד סוף ('אוצר' אלו"ת-תשרי עמ' קב).

בסידורי תורה-אור ותהלת-ה', והחל משנת תשמ"ט גם במחזור השלם, נדפס: זכיות, וזאת ע"פ לוח התיקון לסידור תו"א (ג). תש"א – ובניגוד לסידורים הישנים) – 'אוצר מנהגי חב"ד' שם עמ' קא.

(39) ספרי-המנהגים עמ' 45.

(40) ספרי-המנהגים שם.

(41) שו"ע ס' תקס"ו ס"ו בשם יש מי שאומר, והובא למעשה בשו"ת צמח-צדק (שער המילואים ח"א ס' י, ובמהדורת תשנ"ד או"ח ס' קי).

במשנ"ב ס"ק כ הביא מסידור דרך-החיים דה"ה למי שאין בדעתו להשלים התענית, ויש מקילין בזה (שערי-אפרים ש"א ס"ט רק במקום צורך גדול, ובשו"ת שואל-ומשיב תניא ח"ב ס' נח ושו"ת אפרקסתא דעניא ס' עז מקילין בכלל, ולכאורה כן משמע משו"ת הצ"צ הנ"ל המביא לצירוף גם "ז' שאכלו פחות מכשיעור" שהרי מדובר שאח"כ יאכלו כרגיל).

גם היחיד אומר 'עננו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע", ואם שכח (וכבר אמר שם ה' דסיום הברכה) אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור' קודם 'היו לרצון' האחרון, והש"ץ אומרו כבשחרית בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'.

הנוהגים נשיאת כפיים בכל יום, נושאים כפיים בתפילה זו⁵⁵, וכשאין נושאים כפיים אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

היום אומרים תחנון, ו'אבינו מלכנו'⁵⁶. הרבי חידש את המנהג הישן (שמקורו במשנה) לומר "דברי כיבושין" אחרי מנחה דתענית ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא בזה] אי אפשר לפעול זאת – עליכיל פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא בעי' – ובפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש'עיקר התשובה בלב' – הרי 'מחשבה טובה, הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה'⁵⁷.

יום שישי

י"ב באדר

בקריאת שניים מקרא ואחד תרגום, למנהג רבותינו נשיאינו, קוראים ביום שישי אחר חצות את ההפטרה של פרשת השבוע – תצווה: 'אתה בן אדם...! למנהגנו, קוראים אחר-כך את הפטרת פרשת זכור: 'כה אמר ה', פקדתי...'⁵⁸. למנהג רבותינו נשיאינו, קוראים הפטרה זו

ב'סדור רבינו יצחק עם ציונים והערות' (להרב ראסקין) עמ' שכא. 55) לוח כולל-חב"ד בצום גדליה, עשרה בטבת וכו', ובתענית זו נשמט. ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד עכ"פ כהספרדים שלא לישא כפיים אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כף-החיים שם ס"ק ז, ע"פ הב"ח. וראה ליקוטי יוסף מועדים עמ' 550 וש"נ, ונטעני גבריאל הל' בין המצרים פ"ג ס"ו וש"נ).

56) לוח כולל-חב"ד.

57) ליקוטי שיחות כרך כ' עמ' 352, וש"נ. וחבל שככל הידוע, טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה במראות-קודש במקום שאפשר).

58) היום יום, ל' סיון. ספר המנהגים עמ' 25.

כולל את כל ישראל, ועל-כל-פנים – כל אחד מבין עשרים שנה ומעלה, או החל מ"ג שנה. ומה טוב ומה נעים – שיחנכו גם קטנים לתת ג' מחצית השקל מכספם [ו'מפורסם המנהג לתת גם עבור כל בני הבית'⁵¹], ובאופן שההורים עוזרים להם, שיוכלו לתת זאת מתוך הרחבה, ושיישאר להם עוד מספיק כסף לצורכיהם, כך שלא יחסר להם כלום⁵².

מנחה:

התפילה – 'בשעה מאוחרת'⁵³.

וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל' כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיר, ואין אומרים לאחריה חצי קדיש. מפטירים "דרשו ה' בהמצאו", ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש⁵⁴.

כדי שמה שאינו אוכל ושותה באותו יום אכן יעלה לקדושה ממש – 'שערי המועדים' אדר, עמ' קמה. ג) ע"ד 'אוריין תליתאי לעם תליתאי' רמו למתן תורה בפורים 'קיימו מה שקיבלו כבר', התועודיות תנש"א ח"ב עמ' 332.

ועניינה: נתינה בבת-אחת סכום השווה לכל – עבודה שלמעלה מגדרי האדם, 'התועודיות' תש"נ ח"ב עמ' 311.

51) מג"א ס' תרצ"ד ס"ק ג מהנהגות מיימוניות, כף החיים שם ס"ק כז, 'דרכי חיים ושלום' ס' תתמ"ג, שיחת תענית אסתר תשמ"ט – 'אוצר' עמ' רנג. – ולכאורה כאשר הם נותנים בעצמם, אין האב צריך לתת עבורם.

52) שיחות-קודש תשנ"ב ח"ב עמ' 787. ובספר-המנהגים שם, שהאדמו"ר נותן מחצית-השקל גם בעד הרבנית ובנים ובנות קטנים, ע"כ. וכמו ששנינו (שקלים פ"א מ"ה) "אם שקלו – מקבלים מהם".

אגב, מלשון הרבי "מחצית השקל" משמע כמנהג הרווח שאין נוהגין מלומר שנותנין ל'מחצית השקל", ולא כמ"ש בלוח א"י ועוד לומר דווקא 'זכר למחצית השקל' (ע"ד החשש 'שלא לייחד בשר לפסח' בס' תסט, ובעניינינו – ע"פ מסכת סופרים פכ"א ה"ד, סידור רע"ג, שו"ת גאוני מורח ומערב ס' מ, שו"ת מהרש"ם ח"ב ס' ע"ד ועוד). והטעם נתבאר בשיחות-קודש תשכ"ו עמ' 219, כיוון שמוכח מהגמ"ב ב"ב טא, ורש"י ותוס' שם, וכן מהלימוד לענייני צדקה מהפסוק 'כי באמונה הם עושים' שנאמר במחצית השקל – שגם מחצית השקל עניינה 'צדקה', עיי"ש. וראה גם ליקוטי שיחות חכ"א עמ' 469. סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 287.

53) ספר-המנהגים עמ' 48 ובהערה – ע"פ הגמ' (תענית כז, סע"ב. הובאה להלכה בשו"ע אדה"ז ס' קכט ס"א), שבתענית "שאינן בהן נעילה" נוהגים להתפלל מנחה רק "סמוך לשקיעת החמה".

54) במראות-קודש נראה, (גם) כאשר היה הרבי ש"ץ, התחיל את החציקדיש במנחת תענית-ציבור מייד לאחר סיום ברכות-ההפטרה (כדי למנוע הפסק, ע"ד מנהגנו במנחת ש"ק), ותוך-כדי אמירתו אמרו 'יהללו' והחזירו את ה'ס'ת לארון הקודש. ראה גם

בשבת לפני תפילת שחרית, אחרי שקוראים שוב את ה'שביעי', שמו"ת⁵⁹.

אין להביא את המגילה לבית הכנסת בשבת מבעוד יום, אף במקום שיש בו עירוב, משום הכנה משבת לחול⁶⁰, ורצוי שלא לטלטלה כלל השבת⁶¹.

(59) היום יום, ד' טבת.

(60) בלוח כולל-חב"ד כתב להתיר אם יענין בה קצת דרך לימוד, אבל מדברי הרבי לא משמע כן.

(61) ראה דברי הרבי בנדון (בשיחת ש"פ תצוה תשט"ז ס"ט, בלתי

מוגה, תורת מנחם חט"ז עמ' 114, אסר רק החל מפלג המנחה, כיוון שבשעת הדחק מותר לקוראה אז. ובשיחה מוגהת בסה"ש תש"נ ח"א עמ' 351 אסר בשבת בכלל ולא הזכיר 'פלג המנחה'.

בשיחות תש"נ שם, הוסיף: "ויש לחקור בנוגע להכנת המגילה מערב שבת - האם כדאי להוציא את המגילה ממקומה הקבוע בכל השנה כולה ולהניחה במקום עראי במשך כל יום השבת (אף שאין זה דרך כבוד) כדי שתהא מוכנה מיד להקריאה במוצאי שבת, ללא טירחא דציבורא שיצטרכו לילך ולהביא המגילה לביהכ"נ".

הפצת היהדות: ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת - לאור תורתו והדרכתיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

- ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד •
- הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חישי. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש